

Oskar Krejčí: Čínský zázrak

- CZ24 News | 25. března 2020

ČÍNA: Politolog Oskar Krejčí se ve svém komentáři zamýšlí nad rozdílným chováním Číny, Evropské unie a Spojených států během průběhu pandemie. Hledá pozadí schopnosti Číny řešit tento problém doma a pomáhat v zahraničí.

Strach z neznámého, který doprovází pandemii nového koronaviru, je přirozený a mnohdy je i mobilizující – utváří ale nevhodnou atmosféru pro věcnou analýzu. Až jednou přijde čas na hodnocení boje proti koronaviru COVID-19, postup Číny zaujme přinejmenším v dvojím směru: (a) zastavení epidemie doma; (b) zásobování zbytku světa zdravotnickým materiálem, jako jsou roušky, respirátory, testovací soupravy, ventilátory, ale i zkušenostmi.

Disciplína a solidarita

Neprodleně v návaznosti na poznání povahy koronaviru jako nové infekční choroby uzavřela čínská vláda ohnisko nákazy, a to hned po dvou liniích. První uzavřenou oblastí bylo město Wu-chan s téměř devíti miliony obyvatel, druhá linie postupovala po hraniční čáře provincie Chu-pej, což znamenalo izolaci téměř 60 milionů lidí. Až potud nic tak moc originálního. Jenže poté začalo něco, co nepoznaly ani sever Itálie, ani Kalifornie. V uzavřené oblasti začala rychlá výstavba velikých nemocnic pro zasažené novým koronavirem. Ne jako izolační odkladiště, ale jako zařízení plné moderní lékařské techniky. Zároveň začala masová doplňková výroba potřebných ochranných pomůcek, lékařských nástrojů a přístrojů. A ze všech částí Číny zamířil do izolovaných oblastí vojenský i civilní zdravotnický personál – podle Global Times od 24. ledna do 8. března nastoupilo do první linie v provincii Chu-pej v 8346 týmech 42 tisíc kvalifikovaných pomocníků z ostatních regionů Číny. Není bezvýznamné, že prezident Si Ťin-ping převzal osobní odpovědnost za vedení „lidové války proti koronaviru“, ale dokázal zároveň uvolnit prostor pro iniciativu ostatních. Takto se podařilo v Číně dostat epidemii pod kontrolu.

V Evropské unii byl zvolen jiný přístup. Když se objevilo ohnisko nákazy v severní Itálii, rozjeli se odtud nakažení turisté domů a pomohli vytvářet nová ohniska nemoci. Žádná pomoc alespoň vzdáleně srovnatelná s tou, která v Číně proudila do provincie Chu-pej, z Evropské unie na sever Itálie nesměřovala. A co více: nerozjela se na potřebnou úroveň masová výroba nezbytných sanitárních pomůcek a lékařské techniky. Bruselská centrála na takové akce nemá ani instrumentář, ani kapacity.

První reakcí z Evropské komise byla kritika členských států za uzavírání hranic. Hranice evropských států jsou ale přirozenou, tradiční a srozumitelnou linií obdobně jako hranice provincií v Číně. Na rozdíl od Číny však v Evropské unii začal konkurenční boj o lékařské a zdravotnické pomůcky. Evropská unie jako celek nebyla schopná stanovit jednotnou politiku – třeba v podobě dohody o dodávkách z Číny. Proto se státy začaly starat o sebe samy. Stejně jako při migrační krizi. K uzavření vnějších hranic EU došlo až v návaznosti na uzavírání hranic členských států – a poté, kdy z Washingtonu zazněl pokyn uzamknout vzdušný prostor USA. Bruselu nechyběly jen materiální a finanční zdroje – především selhal lidský faktor, tedy úředníci, komisaři, státníci. Stále víc se ukazuje, že Evropská unie není instituce do nepohody. Pocity mnohých před týdnem vyjádřil srbský prezident Aleksandar Vučić, když řekl že „evropská solidarita neexistuje. Byla to pohádka na papíře“ – a požádal o pomoc Čínu.

Tápající Bílý dům

Odlišné reakce než v Pekingu bylo možné sledovat z Washingtonu, D. C. Prezident Donald Trump začal tím, že počátkem února ujistil spoluobčany, že Spojeným státům žádné velké problémy nehrozí, a následně jim sdělil, že Američané jsou nejlepší. Chyba byla dvojitá, obdobně jako u pohlavářů Evropské unie. Předně modely chování virů naznačovaly, že se Spojené státy nemohou nákaze vyhnout. Nejde jen o to, že prohlášení měla být opatrnější – především byly promeškány dva měsíce vhodné na přípravu. Druhou chybou bylo podcenění tlaku médií, která při honu za senzací šíří strach – a v okamžiku, kdy se obavy rozprostrou, nejhorší chybou státníka je nekonat. Zvláště v USA, kde je veřejnost víc než v Evropě náchylná k davovému chování a pistolnickému řešení problémů. Iniciativu přebírají guvernérů jednotlivých států Unie; z Kalifornie hlásí, že Národní garda dostala na starost hlídání skladů potravin.

O víkendu se Spojené státy vyhouply na třetí příčku v počtu zemí nakažených koronavirem. Po prvních naivních prohlášeních z Bílého domu následovala celá řada radikálních kroků, a to nejen na hranicích. Protože ani americký prezident nemá příliš mnoho nástrojů, jak ovlivnit výrobu, uvolnil na stimulování ekonomiky jeden bilion dolarů. Odkud je uvolnil, není zcela jasné – už nyní činí dluh federální vlády USA téměř 23,6 bilionů dolarů... Fungování postmoderního kapitalismu je stále záhadnější. To ale platí i o chování americké veřejnosti. Přestože v posledních dnech výzkumy veřejného mínění hlásí nárůst důvěry k prezidentovu jednání, otázkou je, jak tomu bude v listopadu. Třeba při nárůstu nezaměstnanosti a v případě, kdy se cena ropy udrží na současné, pro americké těžbaře nestavitelné hladině. Zvláště, když volební průzkumy už několik měsíců unisono signalizují výhru demokratického prezidentského kandidáta Joe Bidena.

Velký skok

Podle Světové zdravotnické organizace potřebuje lékařský personál v první linii boje proti novému koronaviru měsíčně 89 milionů masek, 30 milionů plášťů, 1,59 milionů ochranných brýlí, 76 milionů párů rukavic a 2,9 milionů litrů desinfekce na ruce. Kdo to vše vyrobí? Čína, která se v prvních dnech epidemie na svém území potýkala s nedostatkem tohoto materiálu, dokázala během několika týdnů nejen uspokojit vlastní potřeby, ale změnila se i na globálního dodavatele. Zdaleka se nejedná pouze o speciály létající do Česka či na Slovensko. Podle zprávy čínského ministerstva zahraničí z konce minulého týdne pomáhala Čína se zvládáním koronaviru na mezivládní úrovni v 82 zemích, kooperovala s Africkou unií a Světovou zdravotnickou organizací. Provinční orgány Číny spolupracovaly s místními orgány jiných zemí, například v Jižní Koreji, Japonsku či Itálii. Řada čínských firem a nevládních organizací poskytovala pomoc v zahraničí po vlastní linii. To vše v době, kdy nejvíce nakažených novým koronavirem je stále ještě v Číně.

V pozadí této schopnosti Číny cíleně využít zdroje a pomáhat je kombinace tří skutečností: dlouhodobé utváření rezerv, udržení nástrojů strategického řízení v rukou vlády a kompetentní vedení země. Současná Čína dokáže měnit postupy v souvislosti se změnou situace a učit se i na vlastních chybách. Neexistuje ve světě chudší region, než je subsaharská Afrika. Podle Mezinárodního měnového fondu byl v roce 1980 – tedy ve chvíli, kdy Peking zahájil politiku reformu a otevírání se světu – hrubý domácí produkt na hlavu v Číně 3,9krát nižší než v tomto africkém regionu. Loni byl ten čínský 4,6krát vyšší než HDP per capita subsaharské Afriky. Příští rok, tedy ke stému výročí založení čínské komunistické strany, bude v této zemi zcela vyhlazena chudoba; boj proti ní pokračuje i ve chvíli, kdy tato země zaměřila prvořadou pozornost na potírání nového koronaviru.

Rozumná národohospodářská politika vyžaduje přístup bez ideologických předsudků, které vzývají tu výlučně státní vlastnictví, onde zase na úroveň boha pozvedly trh. Právě racionální politika vedla k tomu, že Čína je dnes zemí s největšími finančními rezervami a stala se továrnou světa. V době, kdy se ze Západu vyvážela reálná ekonomika do zemí s levnou pracovní silou a tolerantními ekologickými pravidly, Čína ji přivítala - a učila se. Podle článku *Koronavirus by mohl přetvořit globální řád*, který pro Foreign Affairs napsali Kurt Campbell, bývalý náměstek ministra zahraničí USA, a Rush Doshi z Brookings Institution (pozn. red.: česky v naší rešerši [zde](#)), dnes více než 95 % antibiotik v USA nese značku *Made in China*. Říše středu se stává globálním vzorem transformace výroby na zelenou ekonomiku a je na čele v zavádění umělé inteligence v zemědělství, průmyslu i ve službách. Čína nepřestává být globální továrnou, ale zároveň je nejdynamičtějším inovačním centrem. Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO), která mimo jiné registruje podané žádosti o patenty, uvádí, že pouze Čína překročila milion těchto žádostí za rok - což ilustruje i připojená tabulka.

WIPO: počet patentových žádostí

rok	Čína	USA	Indie	Japonsko	Německo
1985	8 558	115 235	3 475	299 851	44 382
2000	51 906	295 895	8 538	419 543	62 142
2010	391 177	490 226	39 762	344 598	59 245
2015	1 101 864	589 410	45 658	318 721	66 893
2018	1 542 002	597 141	50 055	313 567	67 898

casopisargument.cz

Porovnání chování Číny a USA během pandemie ukazuje změny globálního uspořádání názorněji než statistická data o hrubém domácím produktu. Na skutečnost, že Spojené státy se dostaly v boji s koronavirem do stínu Číny, reaguje Donald Trump podrážděně - se zarputilostí svárlivého kluka na pískovišti neustále opakuje „čínský“ místo „nový“ koronavirus či COVID-19. Jedná tak navzdory dotazům na tiskových konferencích v Bílém domě a po protestech z Pekingu. Jistě najde své papoušky i v Praze. Tato snaha přejít do ofenzivy proti realitě zavání rasismem, což je hrozba, před kterou počátkem února v souvislosti s koronavirem svorně varovaly český internetový časopis !Argument a slovenský server Slovo.

Je víc než pravděpodobné, že se po pandemii převalí přes Západ mohutná vlna propagandistických útoků na Čínu. Bude třeba vymazat z veřejné paměti, jak čínský hospodářský zázrak pomáhal všem v zápase s pandemií. Žádná mediální kampaň ale nemůže nic změnit na faktu, že se ekonomické i vojensko-strategické těžiště přesouvá do oblasti Tichého a Indického oceánu. Je třeba se této situaci přizpůsobit - nefňukat a co nejvíce globální změny využít pro české i slovenské národní zájmy.